

DER KONTRABASS

TEATTERIESITYKSEEN LIITTYVÄ OPPIMATERIAALI 8.–10-luokkalaisille ja lukioikäisille, erityisesti KULPSI-ryhmille opettajineen. Materiaalin on laatinut Hanna Häyhä (TIO, HuK)

OPPIAINEET: äidinkieli ja kirjallisuus, draama, saksan kieli

HAKUSANOJA: tunteet, monologinäytelmä, tragikomediala, klassinen musiikki, personifikaatio

ESITYKSEN TAUSTATIEDOT:

Teksti: Patrick Süskind

Dramaturgia: Armin Breidenbach

Ohjaus, lavastus, puvut: Monica Bujinski, Michael Kamp

Näyttämöllä: Michael Kamp, Désirée von Delft

Kuva: Sebastian Hoppe

Esityskieli: saksa, tekstitys suomeksi

Kesto: 1 h 15 min (ei väliaikaa)

JOHDANTO:

Düsseldorfer Schauspielhaus, Saksa: DER KONTRABASS

Vierailuesitykset Espoon kulttuurikeskuksen Louhialissa 13.–14.4.2016

Patrick Süskindin kirjoittamassa älykkään humoristisessa monologissa puheenvuoron saa kontrabasisti, joka on paitsi turhautunut asemaansa orkesterissa, myös onnettomasti rakastunut ihanaan sopraanoon. Osansa saavat niin egoistiset kapellimestarit kuin säveltäjät, jotka eivät ole ymmärtäneet säveltää tarpeeksi yhteistä materiaalia kontrabassolle ja sopraanolle. Tragikoomista tekstiä käsittelee taitavasti ja tarkasti karismaattinen ja hurmaava Michael Kamp.

Lue lisää Düsseldorfer Schauspielhaus -teatterista osoitteesta:

<http://www.duesseldorfer-schauspielhaus.de/de/index.php>

Pohdittavaksi ennen näytelmän katsomista (yksilö- tai ryhmätyötehtävinä):

1. Mitä tarkoittaa monologinäytelmä? Mitä tarkoittaa monodraama? Monologin ja monodraaman käsitteisiin voi tutustua muun muassa seuraavien lähteiden avulla:
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Monologi>
<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:monodraama>
2. Mitä komedian lajeja tiedät ja mitä tarkoitetaan tragikomedialla? Taustatietoa: Komedialla tarkoitetaan hovinäytelmää ja tragedialla murhenäytelmää. Komedian lajeja ovat muun muassa farssi, parodia, satiiri, slapstick, musta komedia, absurdi komedia, tragikomedialla jne. Lue lisää komedian lajeista ja tragikomedialla esimerkiksi osoitteista:
<http://www.koulukino.fi/ckfinder/userfiles/files/Komedian%20lajeja.pdf>
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Tragikomedialla>
3. Millainen soitin on kontrabasso? Millaisissa musiikkityyleissä kontrabassoa yleensä soitetaan?
4. Luettele ainakin viisi klassisen musiikin säveltäjää. Millaista klassinen musiikki on sinun mielestäsi?
5. Der Kontrabass -näytelmän päähenkilö käy läpi monenlaisia tunteita aina turhautumisesta ihastumiseen. Millaisia tunteita sinä olet tuntenut elämässäsi ja miten olet käsitellyt niitä?

Pohdittavaksi näytelmän katsomisen jälkeen (yksilö- tai ryhmätyötehtävinä):

1. Mitä pidit Der Kontrabass -näytelmästä? Mistä pidit, mistä et pitänyt? Millainen tunnelma näytelmässä oli mielestäsi? Perustele vastauksesi.
2. Mistä Der Kontrabass -näytelmä kertoo? Mikä on näytelmän aihe? Mikä on näytelmän teema? Onko aiheita ja teemoja useita? Aiheen ja teeman eron voi määritellä esimerkiksi seuraavalla tavalla: *"Aiheella tarkoitetaan tekstin pintasisältöä, sen konkreettista tapahtumatasoa. Teeman käsite lähestyy sanoman käsitettä: lukija etsii merkityksiä pintaa syvemältä, syvätason ajatuksia. Esimerkiksi merimatka voi olla tapahtumien juonellinen sarja, mutta se voidaan tulkita myös henkisen muutoksen, kehityksen näyttämöksi."* (Lähde: www.oppimateriaali.wikidot.com/aihe)
3. Millä perusteella Der Kontrabass -näytelmää voi luonnehtia tragikomedialla? Millä keinoilla näytelmässä luodaan huumoria ja komiikkaa? Mikä teoksessa on traagista eli murheellista?
4. Der Kontrabass on monologinäytelmä. Päähenkilö on kontrabasisti. Toiseen merkittävään rooliin nousee kontrabasso soittimena. Millainen on mielestäsi kontrabasson rooli näytelmässä? Miten päähenkilö suhtautuu kontrabassoonsa? Perustele vastauksesi.
5. Kontrabasso saa näytelmässä suorastaan inhimillisiä piirteitä. Miten tämä personifointi näkyy? Personifikaation käsitteen voi määritellä seuraavasti: *"Käsitteen, ominaisuuden, elottoman kappaleen tai luonnonvoiman esittäminen elollisena ja persoonallisena"*. Lähde:
<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:personifikaatio>

KESKUSTELU- TAI KIRJOITUSTEHTÄVIÄ:

1. Kuvaile näytelmän päähenkilöä, kontrabasistia. Millainen hän on? Millaisia tunteita hän tuntee näytelmän aikana?
2. Miksi kontrabasisti on turhautunut asemaansa orkesterissa? Millaisena työpaikkana päähenkilö pitää orkesteria?
3. Miten päähenkilö suhtautuu klassiseen musiikkiin ja orkesterimusiikkiin? Miten hän suhtautuu soittimeensa kontrabassoon?
4. Mistä kontrabasisti haaveilee näytelmän aikana? Mitä hän voisi tehdä saavuttaakseen haaveensa?
5. Minkä rohkean teon kontrabasisti haluaisi tehdä näytelmän lopussa ja miksi hän haluaisi toimia siten? Luuletko hänen toteuttavan suunnitelmansa? Perustele vastauksesi.
6. Millainen katsomuskokemuksesi oli? Mitä tunteita se herätti sinussa? Miten saksan kieli vaikutti katsomiskokemukseen?

KIRJOITUSTEHTÄVIÄ:

1. Kirjoita luonnehdinta näytelmän päähenkilöstä. Millainen hän on? Millaisia tunteita hän tuntee? Mitä kysymyksiä hän pohtii näytelmän aikana? Voit tehdä myös ajatuskartan tai miellekartan (mind map) päähenkilöstä.
2. Kirjoita pieni katkelma kontrabasistin päiväkirjaa eläytyen roolihenkilöön. Miten kontrabasisti kirjoittaisi ja millaisia ajatuksia hän voisi ajatella? Teksti saa olla ajatuksenvirtaa. Lukekaa päiväkirjatekstit ääneen pareittain tai pienryhmissä.
3. Kuvittele, että alkaisit kirjoittaa monologinäytelmää, jossa annetaan merkittävä rooli myös jollekin soittimelle, esineelle tai välineelle. a) Minkä esineen, välineen tai soittimen kautta sinusta olisi kiinnostavaa kirjoittaa? b) Mikä esine, soitin tai väline kuvaisi hyvin sinun tämänhetkistä elämääsi? Perustele vastauksesi.
4. Kirjoita Der Kontrabass -näytelmästä teatteriarvostelu. Pohtikaa ensin ryhmän kanssa tai pareittain, millainen on hyvin kirjoitettu arvostelu. *”Arvostelu on mielipideteksti, jonka pohjana on jokin kaunokirjallinen tai muu teos, teatteri-, tai muu esitys, elokuva, näyttely tms. Arvostelun tehtävänä on tiedottaa ko. teoksen ilmestymisestä, esitellä teos ja virittää keskustelua. Arvostelija esittelee teoksen ja sen tekijän sekä erittelee ja tulkitsee teosta. Arvostelija pohtii ja arvioi perustellen teosta suhteessa muihin saman tekijän teoksiin tai muihin esimerkiksi saman aikakauden tai samasta aiheesta luotuihin teoksiin”.*(Lähde:<http://www02.oph.fi/etalukio/aidinkieli/kurssi3/arvostelu.html>)

DRAAMALLISIA JA TOIMINNALLISIA TEHTÄVIÄ:

1. Jakaudutaan pienryhmiin. Valitkaa Der Kontrabass -näytelmästä yksi aihe tai teema, joka kiinnostaa teitä (esim. tunteet, tunteiden ilmaiseminen, turhautuminen omaan elämäntilanteeseen, kaukorakkaus, musiikki...). Tehkää aiheesta oma pieni esitys tai kohtaus. Saatte keksiä aivan uuden maailman ja uudet roolihenkilöt, kunhan aihe on valittu Der Kontrabass -näytelmästä. Miettikää, mitä haluatte esityksenne avulla sanoa kyseisestä aiheesta. Katsotaan esitykset. Katsojat saavat arvata, mikä aihe tai teema esitykseen tai kohtaukseen on valittu.
2. Ajatusäänet koko ryhmän kesken tai pienryhmissä. Tehkää kontrabasistille ajatusääniä puolesta ja vastaan. Yksi asettuu kontrabasistiksi muiden eteen keskelle. Päähenkilön toisella puolella seisoo positiivinen ajatusääni ja toisella puolella negatiivinen ajatusääni. Katsojat esittävät päähenkilölle kysymyksiä. Esim. Mitä pidät soittimestasi kontrabassosta? Mitä ajattelet orkesteristasi? Miksi olet ihastunut Sarahiin? Pitäisikö sinun tänä iltana huutaa Sarahin nimeä kesken konserttia? Oletko sinä onnellinen? Millaisia tunteita olet tuntenut viime aikoina?

Keskellä olija (roolihahmo) kuuntelee positiivisen ja negatiivisen ajatusäänen ajatuksia ja vastaa lopulta katsojien kysymyksiin ottaen huomioon eri näkökulmat ja perustelut. Ns. esiintyjä ja heidän roolejaan voidaan vaihtaa monta kertaa. Lisäksi useampikin henkilö voi olla ajatusäänenä. Lopuksi puretaan harjoite: Miltä tuntui asettua päähenkilön asemaan? Miltä tuntui olla positiivinen ja negatiivinen ajatusääni? Miltä tuntui olla keskellä ja muodostaa mielipide.

3. Omantunnon kuja. Ryhmä seisoo kahdessa rivissä vastakkain ikään kuin kujana. Yksi esittää päähenkilöä, joka kulkee kujan läpi kuunnellen sen ohjeita. Valitaan, mihin kysymykseen kuja antaa vastauksia ja näkökulmia, puolesta ja vastaan. Kun päähenkilö on kulkenut kujan alusta loppuun, hänen täytyy tehdä päätös. Kysymykset voivat olla esim. samoja kuin edellisessä harjoitteessa.

LISÄTEHTÄVIÄ / LAAJEMPIA YKSILÖTEHTÄVIÄ:

Sinä käsikirjoittajana: Kuvittele, että olet näytelmäkirjailija tai dramaturgi. Millaisen monologinäytelmän kirjoittaisit. Millaisesta hahmosta se kertoisi? Miksi juuri hänen tarinansa olisi kiinnostava? Miten voisit luoda näytelmästä mahdollisimman kiinnostavan? Kirjoita näytelmästäsi synopsis eli lyhyt tiivistelmä. Jos innostut, kirjoita koko näytelmä!

Sinä esiintyjänä: Kuvittele, että olet näyttelijä ja sinua pyydetään esiintyjäksi Der Kontrabass -näytelmään. Miten alkaisit työstää hahmoa? Mitä kaikkea sinun täytyisi osata tai ottaa selvälle? Mitkä ovat mielestäsi Der Kontrabass -näytelmän päähenkilön keskeisimmät tunteet ja ongelmat? Kirjoita vastauksesi ylös. Eläydy roolihenkilöön kirjoittamalla hänen ajatuksiaan päiväkirjatekstinä.